

Wacław Szyszkowski

Szpalty pamięci : adwokat Władysław Sieroszewski (1900-1996)

Palestra 40/11-12(467-468), 234-237

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokat Władysław Sieroszewski (1900–1996)

6 sierpnia 1996 r. zmarł w Warszawie w wieku 95 lat Władysław Sieroszewski. Pierwszą połowę swego pracowitego żywota spędził w prokuraturze, drugą zaś w palestrze. Udowodnił tym samym, że dobry prawnik może osiągnąć sukcesy w obu nurtach sądownictwa. Był postacią niecodzienną, wnikliwym interpretatorem prawa, a jednocześnie wybitnym mówcą sądowym. Po wojnie wyspecjalizował się w nowej gałęzi wiedzy teoretycznej i praktycznej, mianowicie w muzealnictwie i ochronie zabytków. Miał piękną kartę wojenną w 1920 r., później zaś w okresie II wojny światowej oraz okupacji w szeregach Armii Krajowej. Dane mu było spędzić życie bujne, pełne niebezpieczeństw wojennych, czego dowodem były chlubne odznaczenia bojowe.

Urodził się w Warszawie 31 grudnia 1900 r., ostatniego dnia XIX w. Był dzieckiem *fin de siecle*'u, utożsamianym

ze schyłkowymi i akademickimi tendencjami. A jednak wbrew temu symbolowi całe życie jego nacechowane było idealizmem, bezinteresownością, energią czynu patriotycznego oraz nowoczesnością wieku XX. Jako syn wybitnego pisarza i literata, nie poszedł w tej dziedzinie w jego ślady, choć miał ku temu niemałe skłonności. Wybrał zawód prawnika, osiągając na tym polu sukcesy. Dlatego też można powiedzieć, że nie żył w cieniu zasług swego ojca.

Jako młody chłopiec wyjechał wraz z rodzicami w 1906 r. do Zakopanego, a w 1910 r. do Paryża. Rodzina powróciła do kraju w przeddzień wybuchu I wojny światowej. Okres zakopiański wywarł na niego olbrzymi wpływ. Ukończył Tatry. Przez całe życie był zapalonym taternikiem i narciarzem, spędzał w górach większość wakacji. Znamienne, że w konspiracji akowskiej przyjął pseudonim „Sabała”.

W Paryżu uczęszczał do Lycée Mon-aigne, skąd wyniósł biegłość w języku rancuskim, wykorzystywaną z pożytkiem, m.in. na licznych międzynarodowych kongresach i konferencjach. Po powrocie do Warszawy uczęszczał do gimnazjum Mikołaja Reja, gdzie w 1919 r. zdał maturę. W 1920 r. wstąpił ochotniczo do wojska i odbył służbę frontową.

Z końcem wojny odkomenderowany został do szkoły podchorążych, którą ukończył w lutym 1921 r. z trzecią lokatą. Po zwolnieniu z wojska kontynuował studia prawnicze, zakończone egzaminem dyplomowym w 1923 r.

W latach 1925–1927 odbył aplikację sądową. Po zdaniu egzaminu sędziowskiego pracował w latach 1927–1939 w organach prokuratury, przechodząc stopnie podprokuratora i wiceprokuratora w sądach okręgowych, wiceprokuratora apelacyjnego, pełnego prokuratora okręgowego. W 1939 r. jest już prokuratorem Sądu Najwyższego.

Brał udział jako oskarżyciel w szeregu słynnych procesów, zaliczany jest do rzędu wybitnych oskarżycieli, mogących stawiać czoło wielkim tuzom palestry. M.in. oskarżał w sprawie przeciwko Stefanowi Olpińskiemu o zniesławienie w druku wiceministra skarbu Stefana Starzyńskiego (późniejszego prezydenta

m. Warszawy), przeciwko Władysławowi Studnickiemu i Stanisławowi Mackiewiczowi o zniesławienie wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego, również w procesach przeciwko „Gazecie Warszawskiej” o zniesławienie prof. Marceliego Handelsmana. Występował często w procesach o nadużycia, m.in. przeciwko burmistrzowi Otwocka i staroście powiatu Rawa Mazowiecka, nad-

zorował śledztwo w sprawie Zakładów Żyrardowskich, oskarżał w sprawie o nadużycie w wytwórni samolotów w Białej Podlaskiej na szkodę MS Wojsk. Rzadziej występował w sprawach o zabójstwo, m.in. w sprawie Zofii Woronieckiej lub w sprawie Piotrowskiego o strzały w Hotelu Europejskim. W tzw. sprawach lekarskich oskarżał o nieumyślne spowodowanie śmierci pacjentki przy operacji

plastycznej biustu. Z innych spraw wymienić należałoby głośny proces „Szpicbródki” o podkop do Banku Polskiego w Częstochowie.

W okresie okupacji pełni honorowe obowiązki radcy prawnego dla niezamężnej ludności przy RGO dzielnicy Śródmieście w Warszawie.

Był jednym z pierwszych żołnierzy ZWZ (później AK). Pełnił obowiązki przewodniczącego Wojskowego Sądu Specjalnego Okręgu czyli Obszaru AK. Wbrew mniemaniom sądownictwo AK

miało wówczas za zadanie nie tylko karać zdrajców, ale również bronić osoby niewinne, które na skutek przeróżnych okoliczności mogły być prześladowane. I z tych zadań sądownictwo specjalne wywiązywało się wzorowo.

Na początku Powstania znalazł się na Ochocie. Był jednym z dowódców tzw. reduity wawelskiej (okolice placu Narutowicza) w dniach 1–11 sierpnia. Wytrwał bohaterko dziesięć dni oblężenia w beznadziejnej i tragicznej sytuacji. W ostatniej chwili udało się Mu przeprowadzić oddział, wraz z grupą cywiliów kanałami do Śródmieścia. Został Szefem Służby Sprawiedliwości Okręgu Warszawskiego w randze kapitana, później zaś pełnił obowiązki szefa sprawiedliwości AK.

Po upadku powstania i kapitulacji, poszedł do niewoli niemieckiej. Odbył 600-kilometrowy marsz spod Piły aż pod Bremę. Pod koniec wędrówki uciekł z niewoli i po paru tygodniach błądzenia po Puszczy (Pustaci) Lüneburskiej, dotarł do oddziałów brytyjskich.

Po zakończeniu działań wojennych przebywa kilka miesięcy na Zachodzie. W sierpniu 1945 r. zdecydował się na powrót do kraju. Jego pierwsze lata w zawodzie obrończym najeżone były trudnościami i kłopotami. Wprawdzie został w 1946 r. zweryfikowany i wpisany na listę adwokatów w Warszawie, jednakże w 1950 r. został z niej skreślony (nieprawomocnie). Jako przedwojenny prokurator i oficer AK napotykał na opory ze strony odpowiednich instytucji. Decyzja o skreśleniu została uchylona w 1953 r. Od tej chwili aż do 1964 r. pozostał członkiem Zespołu nr 24 w Warszawie. W latach 1957–1960 prowadził liczne sprawy o rehabilitację

i odszkodowanie akowców, skazanych w okresie stalinizmu.

W tymże czasie pełnił obowiązki radcy prawnego w wielu instytucjach, m.in. w Biurze Odbudowy Stolicy (później Biura Urbanistycznego Warszawy), następnie kolejno w Biurze Prawnym Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy, w Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków oraz w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Jednocześnie pracował jako samodzielny pracownik naukowy w Instytucie Urbanistyki i Architektury. Po przejściu na emeryturę działał nadal w charakterze konsultanta Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, z którego ramienia występował na konferencjach międzynarodowych (Praga 1962, Paryż 1968, 1970, 1972, Florencja 1971, Wenecja 1976). W tej właśnie dziedzinie opublikował szereg prac naukowych o nieprzemijającej do dziś wartości.

Od wczesnej młodości był zapalonym społecznikiem. W okresie studiów gimnazjalnych i uniwersyteckich działał czynnie w harcerstwie. W listopadzie 1919 r. był członkiem polskiej delegacji, która nawiązała bezpośredni kontakt z zagranicą, zwłaszcza ze skautingiem angielskim. Delegacja była przyjęta przez twórcę ruchu, legendarnego gen. Roberta Baden-Powella. Działał następnie w Starszym Harcerstwie, zaś w latach 1929–1930 pełnił funkcje Naczelnego Inspektora Harcerstwa w Min. WRiOP. W czasie studiów uniwersyteckich należał do Organizacji Młodzieży Narodowej, później Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej.

Odgrywał poważną rolę w Bratniej Pomocy na walnych zebraniach której triumfował jako wybitny mówca. Był też jednym z liderów Akademickiego Koła Przyjaciół Ligi Narodów, dwukrotnie

1926 i 1928) reprezentował polski ośrodek na zjazdach tej organizacji w Gielnie. Należał też do Zetu, konspiracyjnej organizacji wydawniczo-oświatowej, założonej w 1886 r. W 1987 r. Zet obchodził w Krakowie stulecie założenia. Sieroszewski nie mógł z powodu choroby wziąć w nim udziału, natomiast w listopadzie w liście skierowanym do

Prezydium Zjazdu zaznaczył swój aktywny stosunek do idei reprezentowanych przez Związek.

Czyż tak bogata biografia Władysława Sieroszewskiego nie nadawałaby się do obdzielenia jej fragmentami szeregu innych życiorysów?

Wacław Szyszkowski

Wiele szczegółów dotyczących działalności Władysława Sieroszewskiego można znaleźć przede wszystkim w dwóch następujących publikacjach: Wacław Błazejewski, *Z dziejów harcerstwa polskiego (1910–1939)*, Warszawa 1985, Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, oraz Leszek Gondek, *Polska karząca 1939–1945*, Warszawa 1988, Instytut Wydawniczy PAX.